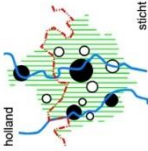

NIEUWSBRIEF

December 2016 nr. 11

STICHTS-HOLLANDSE HISTORISCHE VERENIGING
opgericht in 1957

gevestigd te Woerden

Werkgebied: De (voormalige) gemeenten: Bodegraven, Driebruggen, Harmelen, Kamerik, Linschoten, Montfoort, Oudewater, Snelrewaard, Willeskop, Woerden, Zegveld
Adres: Bekenlaan 20, 3448 XC Woerden / tel. 06-50 25 78 22 / mail@shhv.info / www.shhv.info
Bank: IBAN: NL42 RBRB 0943 3513 40 t.n.v. Stichtings-Hollandse Historische Vereniging te Woerden
KvK-nummer: 40.46.44.34

Uit het bestuur

Van de voorzitter

Contacten

Naast de 'vaste' onderdelen als lezingen en Heemtijdinghen, kunnen onze leden (en overige belangstellenden) ook genieten van de excursies die de SHHV met enige regelmaat organiseert. Natuurlijk is dat in de maand augustus de dagexcursie, maar daar buiten zijn er verschillende kleine excursies naar evenzovele pareltjes en juwelen. Afgelopen zaterdag was dat opnieuw het geval. Een klein maar fijn gezelschap trof elkaar in het Utrechtse museum Het Catharijneconvent om tekst en uitleg te krijgen over een bijzondere collectie handschriften, waaronder het Utrechtse Psalter. Dit opmerkelijke boek was ook al onderwerp van gesprek bij de lezing van deze maand in de Lutherse Kerk in Woerden. Het leuke van de speciale rondleiding tijdens deze excursie is, dat allerlei details ineens beginnen te 'leven' en je heel anders naar kunstvoorwerpen leert kijken. Los van dat alles is het gezellige contact met andere leden van onze vereniging ook veel waard. Nog nooit mee geweest met een excursie? Houd de aankondigingen in deze Nieuwsbrief in de gaten – als het even meezit kunnen we in 2017 een drietal kleine excursies realiseren. Toch eens overwegen om dan mee te gaan!

Over contacten gesproken. Het bestuur is, zoals het hoort, altijd voorzichtig met uitgaven van onze gelden. In het afgelopen jaar werd duidelijk dat de prijs – prestatieverhouding van de bank waarvan wij gebruik maken, ruimte biedt voor verbetering. Dat heeft, na enig wikken en wegen, geleid tot het besluit om met ingang van 2017 over te stappen naar een andere bank. Alle leden ontvangen te zijner tijd een factuur voor hun contributie, met daarop de nieuwe betaalgegevens. Met ingang van deze Nieuwsbrief vindt u deze gegevens ook bovenaan de eerste pagina. En verder, ja, contacten zijn o zo belangrijk. We kijken naar mogelijkheden om samen te werken met andere organisaties, bijvoorbeeld om ook lezingen te organiseren in andere plaatsen dan Woerden. Of om opmerkelijke verhalen – de zogeheten *oral history* (vertelde geschiedenis) – vast te leggen met de verteller zelf. En leggen ook al contact over de stand op de Koeiemart in 2017. En dan heb ik het nog niet over toevallige contacten waarbij we op het spoor komen van bijzondere stukken die de moeite van het bewaren meer dan waard zijn. Heeft u ook iets waar u ons op wilt attenderen? Wij houden contact!

Niek de Kort – voorzitter SHHV.

PS: Nog een leuke tip voor de feestdagen: Woerden binnen de stadsgracht (ledenprijs € 16,50, niet-leden € 17,50). Kijk voor bestellen op shhv.info onder Publicaties en Stichtings-Hollandse Bijdragen)

NIEUWSBRIEF

December 2016 nr. 11

Komende activiteiten

Dinsdag 13 december 2016

Industrieel erfgoed – lezing door dr. Erik Nijhof
Locatie: Het Kasteel, Woerden, Aanvang: 20.00 uur

(foto: Openmonumentendag.nl)

Wat is industrieel erfgoed, en hoe heeft de waardering ervoor zich ontwikkeld? Waarom speelt bij dit soort erfgoed de vraag van “mooi of lelijk” géén beslissende rol? Wat is de huidige stand van zaken bij het behoud en herbestemming? De spreker zal zijn betoog illustreren met sprekende voorbeelden uit Nederland en in het bijzonder uit het gebied waar de SHHV actief is. Daarbij wordt de nodige aandacht besteed aan de karakteristieken van dit gebied: welk soort industrieel erfgoed speelt hier een belangrijke rol, en hoe zouden we hier het beste mee kunnen omgaan?

Wat het industrieel erfgoed van Woerden betreft is er een ontwikkeling die van steen- en dakpanbakkerijen verliep naar kaashandel, nutsvoorzieningen en werk voor defensie. Maar daarmee is nog lang niet alles gezegd...

Dr. Erik Nijhof was tot 2013 senior docent-onderzoeker in de Economisch-Sociale Geschiedenis aan de Universiteit Utrecht; daar was hij ook werkzaam als docent bij de master Cultureel Erfgoed. Van 1992 tot 1997 was hij onderzoek-coördinator bij het Projectbureau Industrieel Erfgoed, verbonden aan de Rijksdienst Monumentenzorg te Zeist.

Hij is voorzitter van de Utrechtse Stichting Industrieel Erfgoed (USINE), de Federatie Industrieel Erfgoed Nederland (FIEN) en de Stichting Bedrijfsgeschiedenis (SBG) en tevens actief in de Erfgoedvereniging Heemschut.

Tijdens de pauze, maar ook voor aanvang en na afloop van deze lezing, kunt u winkelen bij onze boekentafel die voor deze gelegenheid enkele bijzondere uitgaven in de aanbieding heeft, waaronder:

- Merwedezone in Bedrijf – over scheepswerven, metaalnijverheid en baggerindustrie
- Alphen aan den Rijn in Bedrijf – over de industriële ontwikkeling vanaf de Romeinse tijd tot nu
- Vechtstreek in Bedrijf – over de ontwikkeling van industriesteden langs de Vecht
- Levend Erfgoed – over traditionele beroepen en ambachten in het Groene Hart
- De Achterkant van Holland – een ‘reisgids’ langs industrieel en ambachtelijk erfgoed
- Stille Getuigen – over historische begraafplaatsen en monumenten in het Groene Hart

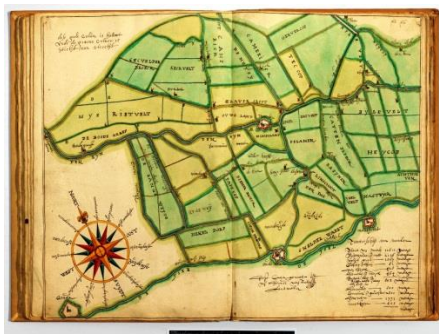
Met uw aankoop steunt u uiteraard ook het werk van onze vereniging en zijn wij in staat om bijvoorbeeld bijzondere uitgaven mede mogelijk te maken.

NIEUWSBRIEF

December 2016 nr. 11

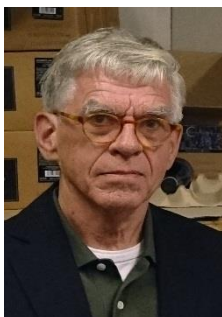
Woensdag 18 januari 2017

Bezit, Bezat, Bezeten – een reconstructie van historisch grondbezit in de provincie Utrecht
Lezing door Ad van Ooststroom. Locatie: De Dam, Woerden, Aanvang: 20.00 uur

De kaart hiernaast is van Hendrick Verstralen uit het kaartboek van het kapittel van St Marie en toont het grootste deel van het waterschap Groot Woerden, groot 11.611 morgen (ca 10.000 ha); het totaal van de rechtsonder op de kaart genoemde delen van dit waterschap is echter 666 morgen minder. Waarom deze kaart gemaakt werd, is niet geheel duidelijk. Hij toont alle in de eerste helft van de 17e eeuw aanwezige windmolens binnen dit waterschap en ook de kerken die bij een naderende overstroming een rol speelden.

De kaart toont ook de tegenstrijdigheid in belangen tussen Utrecht en Holland over enerzijds bezit en macht, en anderzijds het gemeenschappelijke belang dit te verdedigen tegen wateroverlast. De *Commemoratie*, de goederenlijst die de bisschop in de 9e eeuw, na zijn terugkeer in Utrecht, heeft laten samenstellen, noemt heel Urdin (Woerden) als bisschoppelijk bezit. Hoe groot dat bezit toen was wordt daar echter niet vermeld. Als de bisschop van Utrecht in het eind van de 13e eeuw Woerden en Bodegraven verpandte aan de graaf van Holland is een deel van de grond binnen dit Waterschap al ontgonnen en in gebruik. De prijs die de bisschop moest betalen om deze grond te laten ontginnen was het opgeven van het bezit van die grond ten gunste van de ontginners, deze grond zal dus niet mee verpand zijn. Het onderzoek van de heer Ooststroom richt zich op de reconstructie van het grondbezit en de daaraan verbonden rechtsmacht (het gerecht), het recht van het innen van de tijns, en een tiende van de opbrengst van die grond. Voor, tijdens en na het ontginningsproces werden deze vier onderdelen eerst met elkaar gecombineerd. Later werden ze in verschillende combinaties verdeeld. De voor deze reconstructie benodigde bronnen en met name de verschillen daarin tussen Holland en Utrecht geven een goed inzicht in hoe de landsheren van beide gerechten hun belastingen inden. Meer informatie in de volgende Nieuwsbrief.

Ad van Ooststroom is verbonden aan HISGIS (Historisch Geo Informatie Systeem) en in bijzonder aan het Historisch Grondbezit Utrecht. Het samenstellen van een HISGIS voor de provincie Utrecht is onderdeel van een onderzoek naar historisch grondbezit in deze provincie met als doel dit grondbezit op perceelniveau te reconstrueren in 1400. De hiervoor benodigde kaart is gereconstrueerd op basis van het kadaster van 1832; ongeveer 1000 minuutplannen werden hiervoor gedigitaliseerd. Initieel werd de provincie Utrecht zoals bepaald door het 1832 kadaster het onderzoeksgebied.

Gedurende het onderzoek is dit uitgebreid zodat een deel van Holland, waaronder Woerden en Hagestein, en een deel van Gelderland ten zuiden van Rhenen, er nu bij horen. De kaart bevat nu ongeveer 31.000 percelen gelegen in 300 gerechten en bijna 100 parochies. Een perceel in dit onderzoek is een stuk land dat sinds "1400" niet verdeeld is geweest en als eenheid is verkocht, vererft, verpacht, etc. Zo'n perceel bestond in 1832 meestal uit meerdere kadastrale percelen. In de kaartlaag "percelen Utrecht" zijn deze gerechten in kleur weergegeven. Meer informatie treft u aan op de website www.vanooststroom.com

Wetenswaardigheden

Voor aankondiging: Lezing over de begraafplaatsen in Woerden

Maandag 13 februari 2017 houdt Jan van Es een lezing over tal van bijzonderheden rond de Woerdense begraafplaatsen. Plaats: Het Kasteel, Woerden. Aanvang 20.00 uur. Noteer dit vast in uw agenda!

Aanbevolen: Bezoek aan het stoomgemaal Teylingens Kamerik

Zaterdag, elke laatste zaterdag van de maand: demonstratie. Sinds 2008 is een groep vrijwilligers elke zaterdagmorgen aan het werk in het Stoomgemaal Teylingens Kamerik (1871) met het doel de originele Tandem Compound Stoommachine uit 1907 weer werkend te maken. Mede met behulp van een persluchtcompressor (een gift van Shell Research) is dit gelukt. Binnen afzienbare tijd zal ook een originele kolengestookte stoomketel geïnstalleerd worden en wordt het gemaal teruggebracht naar de situatie van 1953. Belangstellenden

zijn elke zaterdagmorgen welkom en krijgen een rondleiding van een van de vrijwilligers, bovendien wordt elke laatste zaterdag van de maand de machine in werkende staat gedemonstreerd. Kijk ook eens op de website: www.stoomgemaalteylingens.nl

Opmerkelijk: Skeletten hebben nog niet alle geheimen prijsgegeven

Acht jaar geleden werd aan de Nieuwehaven in Gouda een prachtige archeologische vondst gedaan: de complete kapel van het 15e-eeuwse Clarissenklooster. Helaas sloeg na de opgraving het noodlot toe en ging de aannemer van het bouwproject failliet. De vondsten kwamen in dozen in het archeologisch depot van Gouda terecht, waar ze nu nog steeds staan zonder dat hun verhaal verteld is. Na het faillissement van de aannemer was er geen geld meer om de opgraving uit te werken. Inmiddels is op initiatief van Gouda al begonnen met het onderzoeken van een deel van de skeletten. Twee van de begraven personen bleken (jonge) vrouwen te zijn. Een van de skeletten was echter van een zeer oude man van tussen de 52-61 jaar. Dat er hier een man is begraven is ook opvallend, omdat het om een vrouwenklooster ging. Was hij wellicht de prior van de zusters? De Archeologische Vereniging Gouda wil via crowdfunding proberen het geld bij elkaar te krijgen om de resultaten van deze opgraving van het Clarissenklooster alsnog bekend te maken.

Kijk voor meer informatie bijvoorbeeld op: www.voorjebuurt.nl/campaigns/clarissenklooster

Deze Nieuwsbrief is namens het bestuur samengesteld, onder dank aan de vele informanten en tipgevers. **Suggesties voor de volgende Nieuwsbrief? Mail de informatie naar mail@shhv.info**